

Abhaz Bilimler Akademisi
D.Guliyev Abhaz Araştırmaları Enstitüsü

efsanevi yüzücü ve can kurtaran

MAMED BEDİYA

belge ve meteryaller

Derleyen: Prof.Dr.Timur Achugba

Çeviri : Mramza & Oktay Chkotua

Bu derleme,
Abhaz yüzücü ve profesyonel cankurtaran Mamed Bediya
(Badia)'nın yaşamını ve başarılarını ele alan belge ve
materyalleri içermektedir.

Mamed Bediya, 4016 insanın hayatının kurtarılması,
olağanüstü sportif başarılar ve Batum'dan Poti'ye kadar 32
deniz mili yüzmesi ile tarihe mal olmuştur.

Derleme, özellikle spor tarihçileri için hazırlanmıştır.

Yönetmen: Doç.Dr. S.A.Dbar

Eser, D.Guliya Abhaz Araştırmaları Enstitüsünün Akademik
kurulu tarafından onaylanmıştır.

© T. A. Achugba, 2012

...DERLEYİCİ'DEN

Bu derleme, profesyonel bir yüzücü olan ve tüm hayatını suda boğulma tehlikesi yaşayanları kurtarmakla geçiren Mamed Bediya'ya adanmıştır. Mamed Bediya, tam 4016 insanın hayatını kurtardı. Bu durum, inanılmaz bir gerçektir. Geçen yüzyılın başında, Rusya Cankurtaran Topluluğu tarafından, Mamed Bediya defalarca altın ve gümüş madalya'ya layık görüldü. 1926 yılında SSCB Cankurtaranlar Topluluğu, özverisi ve cesareti ile dikkat çeken M.Bediya'ya, "Boğulanların Kurtarıcısı" adı altında bir numaralı özel altın bir rozet vermiştir. Mamed Bediya 1927 yılında, Transkafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyetinin Merkez Yürütme kurulu tarafından "Emek rozeti"ne, 1929 yılında Gürcistan Komünist Partisinin Merkez Yürütme Kurulu tarafından "Emek madalyası" ve "Kahraman işçi" ünvanına layık görüldü. O dönemlerde medyada M. Bediya ile ilgili haberler yer almaktaydı, ama bütün bu haberler bölük pörçük olduğundan, bu efsanevi yüzücünün adı maalesef kamuoyuna yeterince ulaşamadı. Öyle ki, yaşadığı ve çalıştığı Acara bölgesinde bile çok az kişi ismini

duymuştı. Tarihi ülkesi Abhazya'da bile aynı durum söz konusuydu. Şüphesiz, daha genç yaşlarda kendisine "Deniz kaplanı" ismi verilen bu kahraman insan ile ilgili gerekli bilgiler kamuoyuna zamanında ve layıkıyla verilmiş olsaydı, Rusya imparatorluğu ve Sovyetler birliği dışında şanı bütün dünyaya yayılabilirdi. Çünkü, böylesi başarılar dünya üzerinde ender rastlanmaktadır. Eğer öyle olsaydı, Guinness rekorlar kitabında da onun için onurlu bir yer bulunurdu diye düşünüyorum. Tabiki, Mamed Bediya, yaşadığı dönemde dünya veya olimpiyat şampiyonalarına katılabileseydi, ben bugün bütün bunları yazmak durumunda da olmazdım. Ancak o, sadece günlük işlerini yapıyor ve sadece insan hayatı kurtarıyordu. Bu arada, "Gürcistan-film" 80li yılların başında "Yüzücü" adlı bir sinema filmi çekti. Bu filmin içeriğine bakıldığında, söz konusu kişinin M. Bediya olduğunu ve onun başarılarının ele aldığını kolaylıkla anlayabiliyoruz. Ama maalesef, Gürcü filmciler gibi sinema eleştirmenleri bile filmde sözü geçen kahramanın Mamed Bediya olduğunu gizleme yolunu tercih ettiler.

Elbette bu baskı, M. Bediya'nın hayatına yönelik olmayıp, sadece başarılarını ört bas etme amacındaydı. Bu yüzden güçlkle ulaşabildiğimiz bilgiler, geçmişte bu satırların

yazarı tarafından toparlananlardan ve aile arşivinde korunmuş olanlardan oluşuyor.

Mamed Bediya, (Mamat Badya) Abhazya'nın Adzyübj köyünde doğdu. Babası Bayram, Aaldzga bölgesinin üst taraflarında, Tkuarçal'ın kuzeyinde yer alan Aqarmara köyündendi. Annesi ise Delba sülalesinden olup Adzyübj köyündendi. Mamedin oğlu olan Enverin anlattıklarına göre, Kudrı nehrinin kıyısında yaşayan babası, erken yaşlarda bu hırçın nehirde yüzmeyi öğrenmişti.

Ailesi Osmanlı topraklarına sürgün edildiğinde, Mamed yaklaşık 12-14 yaşlarındaydı. Bediya ailesinin o dönemde yerleştiği Batum, bütün Acarya gibi 1878 yılına kadar Osmanlı'ya bağlıydı. Mahaceret, halk dilinde, Abhazların sürgün edilmesi anlamında kullanılan kelimedir ve bu kelime, genç Mamedin hafızasında derin izler bırakan travmalara neden olmuştur. Sürekli hatırladıkları; halkının açlıktan, soğuktan ve denizde yaşanan birçok felaketten dolayı yaşadıkları ölümlerdi. Fırtınalı havalarda, dalgaların acımasızca Batum kıyılarına attığı Abhaz muhacirlerin cesetlerine, bir çok kez şahit olmuştu. Bu tür ürpertici anılarla 1860'lı yıllarda, ama en çok, 1870-1880 yıllarında, yani Abhazların anavatanlarından toplu halde sürgün edildikleri yıllarda

karşılaşmıştı. Modern basın o dönemi pişmanlıkla yazıya döktüğü yıllardı, “Abhazları bir top mermisi gibi, bu limanlardan Türk limanlarına, oradan da bu tarafa geri gönderiyorlar. İki kıyı arasında kalan zavallı insanlar umutsuzca çırpınıyorlardı.” Bu trajik olaylara şahit olan Mamedin aklına şu soru sıkça gelmekteydi: “Bu insanları kurtarmak mümkün olamaz mıydı?” Bu yüzden, 1884 yılında, Batum bulvarında Rus OSVOD filika istasyonu açıldığında, zaten tecrübeli bir yüzücü de olduğu için, profesyonel yüzücü ve can kurtaran olarak çalışma teklifini büyük bir hevesle kabul etti. Yine, Enver Bediya’nın anlattıklarına göre, babası bu işte tam 60 yıl çalıştı ve sayısız insanı kurtarmasına rağmen, her boğulma tehlikesi geçiren insanı kurtarmaya çalıştığında, ister istemez, suda boğularak ölen Abhaz muhacirlerini hatırlıyor ve bu nedenle daha da hırslanıp iki kat çaba harcıyordu.

M. Bediya bir süre sonra, Abhazyadaki köyü ile tekrar temas kurdu. Batum’da bulunan kurtarma botu üretim fabrikası için, Adzübjja köyündeki Maksimova-ahşap işleme fabrikasından “Maun ağacı” ithal edilmekte olduğundan sık sık Adzyübjja köyüne giden alıcılara eşlik etmeye başladı. Mamed, anne tarafından akrabalarının bulunduğu köyde yaşamayı çok istedi, ancak Sohum

bölge yetkilileri, onun ülkesine dönmesine asla izin vermediler.

Dikkate değer bir başka husus da, bu deniz gezileri sayesinde, Mamed Bediya'nın deniz akıntılarının sırlarını da öğrenmiş olmasıydı. Bu sayede 90'lı yılların başında, Batum-Poti arasında gerçekleşen ve büyük ses getiren yüzme maratonunu da tamamlamayı başardı. Mamed'in yaşı hakkında da birkaç kelime söyleyecek olursak; Farklı yazarlar farklı tarihler belirtirler. Mesela "Ogonek" dergisinde (25 nisan 1926) Mamed'in 19 Mayıs 1864 yılında Batum'da doğduğu yazıyor. "Vecherniy Tbilisi" gazetesi de (19 Mayıs 1937) Mamed'in 73 yaşına girdiği belirtiliyordu ki o da 1864 yılına işaret etmektedir. Ancak Mamed'in oğlu Enver Bediya, eldeki belgelere göre 1953 yılında babası vefat ettiğinde 110 yaşında olduğunu ifade etmektedir. (Bu durumda doğum tarihi 1843 olmaktadır ki, bizce de bu rakam daha doğru bulunmaktadır. Çünkü kendisiyle bir kaç kez röportaj yapan gazeteci Varabyov 1934 yılında Mamed Bediya'nın 82 yaşında olduğunu belirtmişti. Komsomolskaya Pravda gazetesince de bu bilgiye yakın veriler yazılmakta olup, orada da 1941 yılında 90 yaşında olduğu belirtilmektedir.)

Mamed Bediya'nın ikisi kız, üçü erkek beş evladı bulunmaktaydı. En büyük oğlu Mecit 1895 yılında dünya'ya geldi ve o da babasının yolundan gidip cankurtaran olarak çalışıp 600 kişinin hayatını kurtarmayı başardı. Ortanca oğlu Enver 1915 yılında doğdu. Babası ve abisi gibi su sporlarına ilgi duyan Enver, 1934 yılında Acaristan yüzme şampiyonasında dalma alanında rekor kırarak şampiyon oldu. Küçük oğul Rufik 1925 yılında dünya'ya geldi ve 2.dünya savaşında cephede yaşamını kaybetti. Torunlarından ise denizle ilgilenen tek kişi 1960 doğumlu Enver'in oğlu Kemran olup, yaklaşık 30 yıldır denizcilik yapmaktadır.

Döküman ve materyaller

Sularda kurtarılan 3.989 hayat

Batum limanı denizcilerinden yoldaş Mamed Molla Bayram oğlu, 20 yaşından beri cankurtaran olarak çalışmaktadır. Denizde 40 yılı aşkın bir süredir aralıksız hizmet veren yoldaş Mamed bu güne kadar tam 3989 kişinin yaşamını kurtardı.

Su Cankurtaranları Prezidyumu, Mamed Bediya'nın insanüstü çabalarından ötürü bir maaş tutarınca para ödülüyle onurlandırılması kararının alınması isteğiyle Halk Komiserliğine bir yazı gönderdi.

Su Cankurtaranları Prezidyumu, Denizciler Merkez Komitesi'nden, yoldaş Mamed Bediya'nın adının profesyonelce çalışmalarından dolayı iş kahramanları gibi kırmızı tahtaya yazılmasını da talep etti.

“Na Vaxte” gazetesi
(SSCB Deniz Ulaştırma İşçileri Sendikası Merkez Komitesi yayın
organı)
23 kasım 1924 No.268.

Kurtarılan 4016 hayat

Mamed Molla Bayram oğlu Badiya 1864 yılında Batum'da müslüman ve Abhaz bir çiftçi ailesinde dünya'ya geldi. 1884 yılında 20 yaşındayken eskiden adı Rusya Cankurtaranlar Birliği olan merkezde çalışmaya başladı. Bu kurum Mamed'i altın ve gümüş madalyalarla onurlandırdı. Mamed günümüzde denizci-cankurtaran olarak Acaristan Cankurtaran İstasyonunda çalışıyor. Bu inanılmaz adam sulara 15 kulaç derine dalıp tam iki dakika kalabilmektedir. 42 yıllık çalışma süresi içerisinde 4016 kişinin hayatını kurtaran Mamed Bediya'nın, Acaristan Cankurtaran Komitesi tarafından "Emek kahramanı" olarak ilan edilmesi önerildi.

"Ogonek" dergisi No:17 (161)

25 nisan

1926

ONUR BELGESİ

SSCB Su Cankurtaranları Birliği Merkez Komitesi kendi yaşamını riske atarak büyük bir özveri, cesaret ve mertlikle insan hayatını kurtaran Mamed Molla Bayram oğlu Bediya'nın altın madalya ile ödüllendirilmesini uygun bulmuştur.

Bu sertifika gerçek bir diploma olarak verilmiştir.

Sayı no: 1

Su Cankurtaranları Birliği Merkez Komitesi Başkanı

İmza

Yürütme bürosu Şefi

İmza

Mühür

28 ekim 1926. No:11

Moskova

* * *

ГРАМОТА

Центральный Комитет Спасания на Водах Союза Советских Социалистических Республик, отмечая самоотверженность, отвагу и мужество, сопряженные с явным риском для собственной жизни, проявленные Мамед-Момла-Тайрали-Огли

Бедия постановил наградить его золотым знаком отличия за спасание утопающих.

В удостоверение изложенного выдана настоящая грамота.

Знак за № 1.

Председатель Центрального Комитета Спасания на Водах *И. Мамедов*

Начальник Уполномоченного Бюро *Д. Сагдиев*

Город Москва, 28 сентября 1926 г.

96 11.

SSCB
NKPS
Merkez Komitesi
Su Cankurtaranları
6 nisan 1927 No:644
Moskova

ONUR BELGESİ

Yoldaş. Mamed Molla Bayram-oğlu Bediya

SSCB Su Cankurtaranları Merkez Komitesi 28/X/1926 tarihli kararı uyarınca sizi cankurtarma alanındaki başarılarınızdan dolayı 1 numaralı altın rozetle ödüllendirmiş bulunmaktasınız.
Rozetiniz bilahare şahsınıza iletilecektir.
Elinize geçtiğinde lütfen bilgi veriniz.

Su Cankurtaranları Merkez Komitesi başkanı İmza

Su Cankurtaranları Komitesi
Yürütme bürosu şefi

İmza-Mühür

* * *

Transkafkasya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Transkafkasya sovyet emekçileri, çiftçileri, kızılordu ve denizci milletvekilleri Merkez Yürütme Komitesi, yoldaş Bediya Mamed Molla Bayram-Oğlunu Sosyalist cumhuriyetin kuruluşuna verdiği barışçı emeklerinden dolayı Transkafkasya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti seçkin emekçisi madalyasına layık bulmuştur.

Yoldaş Bediya Mamed Molla Bayram-Oğlu bu madalyayı sürekli olarak göğsünün sağ tarafında taşıma hakkına sahiptir.

Transkafkasya merkez yürütme
komitesi başkanı

İmza

Transkafkasya merkez yürütme
komitesi sekreteri

İmza-Mühür

4 mayıs 1927
Tiflis

* * *

Saba Ordjonikidze'nin önerisiyle Prezidyum toplantısında oybirliği ile Emek kahramanı olarak ilan edilen sıradaki isim:

3. Mamed Molla Bayram-Oğlu Bediya. Denizci. 46 yıldır alışıyor. Su cankurtaranı olarak görev yaptı ve binlerce kişinin yaşamını kurtardı. Su Cankurtaranları Merkez Komitesi tarafından başarılarında dolayı 1 numaralı altın rozetle ödüllendirildi. Transkafkasya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti tarafından ise "Seçkin Emekçi" madalyasına layık bulundu.

**"Komnrist" gazetesi No:56
10 mart 1929 (grcce yayınlanan)**

* * *

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, İşçiler, Çiftçiler ve Kızılordu milletvekilleri Tüm Gürcistan Merkez Yürütme Komitesi adına; Yoldaş Mamed Molla Bayram-Oğlu Bediya'yı Sosyalist cumhuriyetin kuruluşuna verdiği yararlı katkılar ve barışçı emeklerinden dolayı Cumhuriyetin seçkin emekçisi madalyasına layık bulmuştur.

Yoldaş Bediya Mamed Molla Bayram-Oğlu bu madalyayı sürekli olarak göğsünün sol tarafında taşıma hakkına sahiptir.

Tüm Gürcistan Merkez Yürütme
Komitesi başkanı

İmza

Tüm Gürcistan Merkez Yürütme
Komitesi sekreteri

İmza-Mühür

28 haziran 1929
No:32

* * *

Yazar Novikov-Priboy Batum'a geldi

Ünlü yazar Novikov-Priboy Sebastopol'den Batum'a geldi.

Novikov-Priboy yaptığı açıklamada Batum'a 73 yıllık emek kahramanı, Batum cankurtaran istasyonunun eski denizcisi Mamed Molla Bayram-Oğlu Bediya'nın 50 yıllık cankurtaran geçmişini ve kurtardığı binlerce kişinin hikayesini dinlemeye geldiğini ve bu ziyaret sonucunda ortaya konacak olan meteryallerin istasyonun gelecek çalışanları için önemli bir yol gösterici olacağını ifade etti.

Yazar, son dönemlerde "Birinci kaptan" adlı Ekim devrimi sırasında yaşanmış bir öykü üzerinde çalışıyor.

**"Veçerni Tibilisi" gazetesi
No:114; 19 Mayıs 1937**

* * *

ESKİ CAN KURTARMA KURUMU

Nisan ayında Su'da Cankurtarma Kurumu (OCVOD) 75.yıldönümünü kutluyor. Bu kurumun en önde gelen kişilerinden olan Mamed Bediya ise bu gün 90 yaşında. Mamed Bediya Batum cankurtaran istasyonunda 61 yıl görev yaparak tam 4016 kişinin hayatını kurtarmış. Onun için, gündüz veya gece olması, havanın kötü, denizin dalgalı olması gibi şeylerin hiç bir önemi olmamış. Düşündüğü tek şey sadece hayat kurtarmak olmuş. Bu gün Acarya ve Abhazya'da yüzlerce öğrencisi bulunan Mamed Bediya'nın büyük oğlu Mecid'de kendisi gibi cankurtaranlık mesleğine gönül vermiş ve o da 600 kişinin yaşamını kurtarmış. Mamed Bediya, Manş denizini geçenlerin rekorlarının ardından Batum ve Poti arasında 32 deniz mili yüzerek bir ilke de imza atmış.

**"Komsomollskaya Pravda" gazetesi
26 mart 1941**

* * *

Evgeny Vorobyov
“Kurtarılan 4000 hayat”

(yazı dizisi)

1

Genç Mamed Bediya, diğer yüzlerce liman çalışanı gibi iş için bütün gün limandaydı. İş bulamadığı zamanlar bile limanda gölgelik bir yer bulur ve orada uyuklardı. İlk başlarda ağır yelkenleri bir iskeleden diğerine taşımakla meşguldü. Batum'da rüzgarlı günler hiç az değildi. Ama havanın ve rüzgarın durumu ne olursa olsun insanlar karınlarını doyurmak zorundaydılar. Yine rüzgarsız ve açlıkla geçen bir günde Mamed Bediya limanda hamal olarak iş buldu. Genç ve sağlıklı olduğu için bütün ağır işlerin üstesinden rahatlıkla gelebiliyordu. O yıllarda hamallık yapan Mamed, sırtındaki yüklüğe ördürdüğü sepetle yük taşımaktaydı. Balya balya mısır ipeği, üzüm, fars halıları, şeker kamışı, yün balyalar ve en çok da gaz yağı kutuları, taşıdığı yükler arasındaydı.

Mamed Bediya, daha sonra kürekçi olarak çalışmaya başladı. tekneyle gemide bekleyen yolcuları alıp kıyıya getirmekteydi. Günün sonuna doğru kollarına kramp girmeye başladığında küreklerin sanki demirden yapılmış

gibi ağırlaştığını hissederdi. Bazen de bir daha ayaklarının üzerinde duramayacağını ve sırtını düzeltemeyeceğini düşünürdü. Tekne sahibi, kıyıda gemiye götürülen, ya da gemiden getirilen her bir kişiden 40 kuruş almaktaydı. Buradan ancak bir kaç kuruş dört kürekçiye düşmekteydi. Mamed başka bir iş bilmediğinden, bir miktar çörek ve bir avuç kadar kestane alıp bir bardak da soğuk su içebilmek için kürekçilikten başka çaresi yok gibiydi. Bazen kötü havalarda denize düşen yolcuları ve sarhoş denizcileri, suya atlayıp kurtarmak da ona kalmaktaydı. Mamed zamanla bu şekilde ün yaptı ve Batum limanında en iyi dalan kurtarıcı adıyla tanınmaya başladı. Liman kıyısındaki her bir metrekaresinin durumunu ölçümünü bizzat yapmış gibi bilmekteydi. Dalgalı günlerde bile hangi tarafa ve nasıl yüzülmesi gerektiğini bildiğinden adeta denizin dilinden anlar gibiydi. Bu korkusuz kürekçi hakkında, limanda çalışanlar, balıkçılar, fabrika işçileri, liman kahvehanelerinin müdavimleri ve etrafta oturanlar büyük bir saygı ve hayranlıkla konuşmaktaydılar.

Batum'da ilk cankurtaran istasyonu açıldığında Mamed'in orada çalışmaya başlaması bu yüzden hiç sürpriz olmadı.

İlk işi, istasyondaki fenerleri yakıp söndüren, temizleyen, projektörlerin camlarını parlatan denizcileri gözlemkti. Aynı zamanda limana gelen gemiler bayrak çektiklerinde o da altta kalmayarak hemen cankurtaran bayrağını çekip kendisini gösterecekti.

Genelde istasyondaki küçük kulübesinde oturur, uzaktan bakanlar ise onu ya üşengeç bir uykucu, ya da aşk acısı çeken bir delikanlı zannederlerdi.

Aslında kafasına kırmızı bere takan bu insanın işi hiç de kolay değildi. Çünkü boş boş oturup uyukladığı zannedilen bu kişi, kısık gözlerle ama dikkatle denizi gözlemekte ve her an müdahale etmeye hazır bir durumda denizdeki en küçük bir hareketliliği bile kaçırmamak için tetikteydi. Çünkü kafasındaki berenin anlamı onun birinci sınıf bir cankurtaran olduğunu göstermekteydi ki, bu bereyi Mamed Bediya'dan başkasının takma hakkı bulunmamaktaydı.

Oturduğu kulübeden bütün bir sahil rahatlıkla gözlemlenebilmekteydi. Acil bir durum olduğunda

çıġılıġın geldiği yerden gözünü ayırmadan, sıvacık çakılların üzerinden çıplak ayaklarıyla uçarcasına koşup yardıma giderdi.

Yerel gazetelerde de her gün bu konu hakkında küçük küçük yazılar çıkmaktaydı.

“Genç çocuk, kırmızı sinyali dikkate almadan denize girince...”, “Liseli Knarik X. gücüne çok güvenip...”, “11 yaşındaki Şalva’nın ayağına kramp girdi...”, “Büyük dalgaları dikkate almayan gençler tekneyle denize açıldılar, ancak tekneleri alabora oldu...”, “ Rotshild fabrikasının ustabaşlarından Aşot’u büyük bir dalga yutmak üzereydi...”

Bu küçük dramatik yazıların sonunda mutlaka nöbetçi cankurtaran Mamed Bediya adına rastlanmaktaydı. Kısacası talihsiz yüzücülerin kurtarıcısı olan kahraman, her zaman Mamed Bediya idi..

Denizden çıkarılan insan yumuşak bir örtü üzerine yatırıldıktan sonra, suni teneffüs yaptırılıp, yuttuğu su çıkarılarak kendine getirilmeye çalışılırdı. Yavaşça hayata dönüş yapan bu kişilerin yanaklarına kan gelip pembeleşir. Donmuş bedenleri ısınarak, kalp atışları da

normalleşmeye başladılar. Herkes kurtarılan kişiyle uğraşırken, asıl kurtarıcı olan Mamed ise görevini başarmanın rahatlığı ile uygun bir köşede güneşte ısınmaya çekilirdi.

Sonunda yardımcıların hepsi kendi işlerine döndüğünde kurtarılan kişi yavaşça normal yaşamına döner, olay da sadece cankurtaran istasyonundaki kayıt defterinde, ya da şahit olanların anılarında kalırdı. Bediya ise kuruttuğu kırmızı beresini kafasına takıp hiç bir şey olmamış gibi tekrar gözlem işine yoğunlaşırdı.

Cankurtaran kayıt defterindeki en son kayıt yine Mamed Bediya'ya aitti. 1934 yılında kurtardığı son kişi bu deftere kaydedilmişti. O yıl Mamed Bediya'nın büyük oğlu Mecit'de OSVOD bünyesinde cankurtaran olarak çalışmaya başlamıştı.

Bir gün Mecit, cankurtarma istasyonundan ayrıldı. Kimbilir belki nöbeti bitmiş, belki de beyaz bayrağı indirme zamanı gelmişti. Ancak babası Mamed istasyondaydı. Çünkü artık iyice yaşlanmış olan cankurtaran bütün gününü kıyıda geçirmekteydi.

Batum'daki cankurtaran gözlem istasyonu (XX. yüzyıl başları)

Yaşlı adam, üzerinde sadece kırmızı beresi ve mayosu ile cankurtaran botunda oturmuş sigarasını tütürüyordu. Yüzü bembeyaz sakallarıyla kaplıydı, aynı şekilde beyaz saçları da kırmızı beresinin altından görülebiliyordu. Gözleri artık yaşlılıktan olsa gerek rüzgarlı günlerde hep ıslak olurdu. Ancak herşeye rağmen hala uzağı çok iyi görmekte, kulakları da gayet iyi duymaktaydı.

Aniden bir çığlık duyuldu. Batmakta olan yüzücünün kafası denize girdikten sonra artık bir daha görünmez olmuştu. Yaşlı adam, batan adamın son görüldüğü noktadan gözünü ayırmadan, deniz kıyısındaki çakılların üzerinden uçarcasına koşup kararlı bir şekilde denize atladı ve boğulmakta olan adamı bularak, su üzerine çıkardı ve hızla kıyıya getirdi.

Kurtarılan adam kendine geldikten sonra etrafındaki meraklı topluluktan kendisini kurtaranı öğrendikten sonra gayri ihtiyari "Hayatımı bu yaşlı adama mı borçluyum?" diye mırıldandı. Bu dikkatsiz ve acemi yüzücü, bir grup arkadaşı ile tatile gelen Moskova'lı bir öğrenciydi. İşte bu öğrenci Mamed Bediya'nın 82 yaşındayken kurtardığı son kişiydi.

Mamed Bediya, hayatının yarısından fazlasını cankurtaran istasyonunda çalışarak geçirmiş ve bu süre içerisinde tam 4016 kişinin hayatını kurtarmıştı.

3

Mamed Bediya'nın kahramanı olduğu olayların tamamını akılda tutmak gerçekten imkansız. Ancak bazı olaylar son derece ilginç ve önemli bulunduğundan hayat boyu unutulmamaktaydı.

Bir ağustos akşamı, güneşin batışına yakın bir zamanda suda üç kız görüldü. Cankurtaran istasyonunda artık rüzgardan lime lime olmuş beyaz bayrak çoktan indirilmişti. Görevi biten Mamed, eve gitmeye hazırlanırken denizdeki kızları farkederek bir sigara içimi daha beklemeye karar verdi. Sahilde ters dönmüş durumda olan bir teknenin üzerine oturarak dikkatle kızları izlemeye aldı. Bir süre sonra denizin rengi iyice koyulaşmış, yüzücülerin farkedilmesi de oldukça güçleşmişti. Önceleri kızların neşeli sesleri kulağına gelmekteyken sonraları ortalığa bir sessizlik çöktü.

Neden bu kadar uzun bir sessizlik olmuş ve kızlardan biri niye hala kıyıya çıkmamıştı? Birazdan sudaki kızın kafası dalgaların arasından bir görünüp bir kaybolmaya başladı. Sahildekilerin çoğu garip bir şey olduğunun farkına varmış hatta kıyıdaki kızlardan biri yardım için denize atlamıştı. Tam kızın yanına varmıştı ki boğulmakta olan kız can havliyle onu da suyun dibine çekmeye başladı. Bütün bunlara şahit olan Mamed Bediya, genç kızın kendisini kaybetmeden önce attığı son çığlığın geldiği tarafa doğru, yanına cankurtaran simidini de alarak hızla koşmaya başladı. Bu arada üçüncü kız da yardım için denize atlamıştı. Kızların debelenmeleri aslında kurtulmalarına değil boğmalarına neden olmaktaydı. Boğulmakta olan ilk kızın korkudan gözü döndüğünden, panik içerisinde yaptığı herşey yanlıştı ve kendi sonunu hazırlamaktaydı. Denize atlayan üçüncü kızın uzun ve kızıl saçlı olduğu Mamed'in dikkatini çekmişti. Bu üçüncü kızın da çabası boşunaydı çünkü gücünü hızla yitirmiş ve o da arkadaşlarının debelemelerinden kurtulamayarak o da batmaya başlamıştı.

Mamed, sahilde koşarken kızların elbiselerinin bulunduğu yerden bir eşarp alarak yakındaki bir kütüğe bağladı. Bununla yön tayini yapmak istemekteydi.

Ardından suya atlayarak kızlara doğru yüzmeye başladı karanlıkta kızlar zorla seçiliyordu. Yanlarına yanaştığında hepsi birbirilerini boğmaya çalışmaktaydılar, hemen elindeki cankurtaran simidini onlara doğru fırlattı. Bir yandan da en kısa sürede kızları kıyıya çıkaramazsa birbirilerini boğacaklarını düşünmekteydi. Eğer ikisini birden kıyıya çıkarmaya kalksa diğerini kaybedebilirdi. Diğerine yönelse iki kızın durumu vahimdi, öte yandan hava giderek kararıyor, deniz de daha fazla dalgalanıyordu.

Batum akşamları çok çabuk geceye kavuşurdu, Mamed vaktinin kalmadığını düşündüğünden üçüncü kızı aramaya zaman kaybetmeden bu iki kızı mı kurtarsam acaba? diye kendisiyle mücadele etmekteydi. Önce birbirini sıkıca kavramış olan iki kızdan birini can simidine bağladı. Diğerini zaten ona sıkıca yapıştığından artık nasıl olsa batmazlardı. Ardından hemen denizin dibine dalarak üçüncü kızın peşine düştü. Birkaç dalıştan sonuç alamamış kendisi de neredeyse bayılacak duruma gelmişti. En sonunda suyun akıntı yönünü de hesaplayarak tekrar derine daldığında, dipte yüzükoyun yatmakta olan kızı gördü ve hızla su yüzüne diğer kızların yanına çıkararak onu da saçlarından can simidine

bağladı. Şimdi önce hangisini kıyıya çıkarması gerektiğini düşünmekteydi. Önce uzun ve kızıl saçlıyı kurtarmayı düşündü ancak daha sonra onun denize en son girdiğini ve daha az su yuttuğunu varsayarak, ayrıca en azından cankurtaran simidine saçlarından bağlı olduğunu da düşünerek kısa saçlı olanını kıyıya çıkarmaya karar verdi. Kıyıya yaklaştığında bir kaç kişi yardımına koşarak kızı elinden alıp sudan çıkarılarken Mamed hızla diğer kızlara yöneldi. Bir iki dakika içinde simide bağlı olan kızları itekleyerek kıyıya doğru getirmeye başlamıştı. Yine kıyıya yanaştığında yardıma gelenlerden birine kızlardan diğerini çözerek teslim etti ve yardımcılara “Önce siyah saçlı kızı kurtarın çünkü en çok suyu o içti” diye seslendi. Kendisi de son kızı sahildekilere teslim ettiğinde artık ayakta duramayacak durumdaydı. Hemen oracığa serildi. “Eğer bir kaç dakika daha gecikseydim kızlar yaşamıyor olurlardı” diye düşünmekteydi. Birazdan kendine gelip sigarasını yaktığında ise uzaktan kurtardığı kızların yakınlarının sevinç naraları duymaya başlamıştı. Ancak Mamed’in gözleri ve düşünceleri hala denizin derinliklerinde idi...

Mamed'i bu zor işte türlü tehlikeler beklemekteydi. Zira en büyük tehlike zaten boğulanın bizzat kendileriydi. Hesaplara göre Mamed Bediya tam 4016 kişiyi kurtarmış bulunuyordu. Ancak onun kaç kez ölüm tehlikesi geçirdiğini, kaç kez Azrail'le burun buruna geldiğini kim hesaplamıştı ki?... Boğulan kişi küçük bir dal parçasına bile tutunmaya çalışır, diye boşuna dememişlerdi. Kişi, o anda korkudan kendini kaybettiğinden, kurtarmaya gelene can havliyle öyle bir yüklenir ki, bu durum ikisini de dibe çekmekten başka hiçbir işe yaramaz. Bu mücadelede ruhen güçlü bir insanla, umudunu yitirmiş, çaresiz bir diğer insan karşı karşıya gelir. Boğulma tehlikesi geçiren kişi zaten öz güvenini kaybettiğinden kendisini kurtarmaya gelene de inanmaz. Sadece güçlü olan kişi böylesine umutsuz ve çaresiz birini kurtarabilir. Umutsuz ve çaresiz olan ise karşısındakini gerçekten büyük bir tehlikeye atabilir.

Mamed Bediya hiçbir zaman döğüş sporlarını öğrenmemişti. Ama o tür hareketleri suda boğulanların

korkularını yenmek ve kendisini tehlikeden kurtarmak için bazen kullandığı da olmuyor değildi. Korkudan çılgına dönmüş bir insandan kendini nasıl koruyabilirsin? Çok yakınında bulunmana rağmen seni tutmasına ve sana sarılmasına asla izin vermemelisin. En tehlikeli olanı da, boğulan kişinin kurtarıcısının boynuna sarılmasıdır. Böyle durumlarda kibarlığı bir tarafa bırakıp sağlıklı düşünmek gerekir. Bazen boğulan kişinin karnına bir dirsek atmak, ya da kollarını kelepçeliyormuş gibi arkaya kıvırmak, hem boğulanı, hem de cankurtaranı tehlikelerden korumak için elzemdir. Böylesi zor durumlarda Mamed Bediya hemen boğulan kişinin ensesine bir yumruk atarak bayıltır ve tehlikeyi bertaraf ederdi. İkinci büyük tehlike ise suyun normalden çok daha derin olmasıydı. Günümüzde dalgıçların özel aparatları olduğundan hayatları tehlikeye girmiyor. Ancak o dönemlerde suya dalan cankurtaran sadece kendi nefesine güvenmek zorundaydı. Bu yüzden kulaklarda oluşan ağrı dalgıçların en tanıdık hastalığıydı. İnsan çok derinlere daldığında, oluşan basınçtan kulak zarları burgu ile deliniyormuş gibi ağırırdı.

Mamed Bediya, bahadır bir yapıya sahip olduğundan en tehlikeli yerlerde bile korkusuzca dalmaktaydı. Sık sık

denizin dibinde kopup kalan gemi demirlerini bulmak için bile derinlere daldı. Bazen de bu dalışlardan hiç hesapta olmayan değerli eşyalar bularak su yüzüne çıkardı. 50 yıl önce sahil kahvelerinde “Altın dişler” diye bir hikaye anlatılırdı. Sideridis & Co şirketinin zengin ortaklarından biri Batum’a gelmişti. Burada küçük bir tekne kiralayıp güzel bir yemekten sonra kız arkadaşıyla birlikte denizde bir tur atmak istedi. Ancak biraz sarhoş olduğundan gereksiz hareketler yapıyor, ağzındaki altın dişlerini gösterip caka satmak için sürekli kahkaha atıyordu. Adam şişman olduğundan, iri cüssesiyle sağa sola hareket ettikçe tekne de sallanmaya başlamış ve bu arada kendisi de paniğe kapılıp ani bir hareketle ağzındaki altın protezi düşürünce, dişleri suyun derinliklerinde kaybolup gitmişti. Tüccarın ve kız arkadaşının o anki hallerini tahmin etmek hiç de zor değildi... Adam, olaydan sonra sakin ve sessiz bir hal aldı. Çünkü yeni dişlerini takmak hayli zaman alacağından ve yakın zamanda da bir dizi iş görüşmeleri bulunduğundan içine düştüğü duruma çok canı sıkılmıştı. Son çare olarak “Çernomorski Vestnik” gazetesinde dişlerini bulana 250 ruble ödül vereceğini ilan etmeyi de ihmal etmedi. Adamın bindiği teknenin kürekçilerinden

biri ise onun gülüşünün tam olarak kesildiği noktayı aklında tutmuştu.

Sabaha kadar bir sürü dalgıç adamın dişlerini aramaya koyuldu. Ancak çoğu daha dibe kadar bile ulaşmadan geri çıkmak zorunda kaldılar. Ayrıca dibe inilse bile dişleri bulabilmek için deniz yosunları arasında çok dikkatli bir arama yapmak gerekmekteydi.

Mamed Bediya ilk başlarda bu konudan uzak durmaya çalıştı. Bir insanın hayatını kurtarmak için yaşamını riske atabilirdi ama bir ödül için asla.. Ancak arayışlar uzun sürüp, bir türlü sonuç alınamayınca Mamed Bediya'da ister istemez konuya ilgi duymaya başladı. Sonuçta ayıp olan bir şey yoktu ve ödülü alırsa yarısıyla da yakın arkadaşı Vartan Abramyan'ın ailesine yardım edebilirdi. Vartan, limanın ilk yük taşıyıcılarından biriydi. Bu olaydan bir süre önce, ağır bir yük kaldırırken belini incitmiş ve bir süre işine ara vermek zorunda kalmıştı. Sorun şu ki, Vartan ve bir düzine çocuğu, bu işsiz günlerde de yemek içmek durumundaydılar. İşte bu aç çocuklar yüzünden Mamed konuya el atmak zorunda kaldı ve 17 yaşındaki oğlunu da alıp tekneye bindi. Yanına ise farklı ağırlıklarda büyük taşlar almıştı. İlk atlayışta yanına hiç taş almadan

dalıp dibi bulamayınca, bu kez kucağına büyük bir taş alıp dibe daldı. Ancak bu defa dibe indiyse de, elleri dolu olduğundan yosunların arasında arama yapamadı. En sonunda, taşları sırtına bağlayıp dalmaya karar verdi. Bir kaç kez dalıp çıktıktan sonra yüküne bir taş daha ekleyip öyle daldı. O yukarı çıkıp nefes alıp tekrar daldıkça artık etrafta meraklı bir kalabalık da birikmeye başlamıştı. Bir çok dalıştan sonra Mamed dişleri bularak su yüzüne çıktı. Aslında dişlerin bulunması tamamen şans eseri idi. Zira bulunduğu yerde Mamed tarafından görülmesi asla mümkün değildi. Ancak sudaki barbun balıkları altının parlaklığına ilgi gösterip o bölgede yoğunlaşınca yosunlar dağılmış ve Mamed Bediya’da parlayan dişleri işte o zaman farketmişti.

Ertesi gün bu kez Mamed Bediya “Dişlerini kaybeden kişi Mamed Bediya’ya gelsin” diye gazeteye ilan vermişti...

Gazeteyi okuyan tüccar da hiç zaman kaybetmeden istasyona gelerek Mamed Bediya’yı bulmuş ve dişsiz haliyle teşekkürler ederek para ödülünü vererek dişlerine kavuşmuştu. Daha sonra dişlerin kaç metre derinlikte bulunduğu çokça tartışıldı ve ancak uzun yıllar sonra Batum liman kaptanı yanına gazetecileri de alarak aynı yerde bir ölçüm gerçekleştirdi ve Mamed’in dişleri çıkardığı noktanın 20 metre derinlikte olduğu belirlendi.

Gerçekten de bu derinliğe sadece nefes gücüyle inmek olağanüstü bir cesaret gerektirmekteydi. Daha önce bu derinliğe inmek için Nikolay Kritinina ve Mamed'in büyük oğlu Mecid'de denemeler yapmışlar ancak başaramamışlardı.

Bir başka husus da; deniz'in başlangıçta sakin bir durumdayken, havanın aniden değişmesiyle tehlikeli bir hal almasıydı. Kötü hava dolayısıyla kurtarıcının heyecana kapıldığı anlarda, kurtarma operasyonu çok daha zorlu bir hale gelirdi. Sahilde ard arda iki siyah bayrak asılması ise yaklaşan fırtınanın habercisiydi. Bu durumlarda rüzgar şiddetini iyice arttırmaktaydı ve denizciler bu rüzgara "Trabzon rüzgarı" adını vermişlerdi. Böylesi havalarda dalgalar yavaş yavaş yükselir ve bu kez ince kum yerine daha büyük taş parçaları sahile vururdu. Kıyıdaki teknelere varıncaya kadar her şey adeta dalgalara teslim olur, ortalık ana baba gününe dönerdi. Eğer önlem alınmazsa gemilerin suya attıkları demirlerin zincirleri bile parçalanabilirdi. Mamed Bediya'nın

hatırladığı kadarıyla dalgalar geçmişte kıyıda yapıları bile paramparça edip yutmuşlardı. Dalgaların kıyıya çarpmasıyla etrafa saçılan tuzlu su metrelerce ötelere ulaşır, dalgaların ve beraberlerinde sürükledikleri çakılların gürültüsünden dolayı yanbaşıınızda bulunan biriyle bile bağırarak konuşmak zorunda kalırdınız.

Cankurtaran istasyonunda çoktandır kırmızı bayrak asılıydı. Bu durumda asla denize girilemezdi. Ancak Mamed Bediya ne olur ne olmaz diye bu tip durumlarda bile görev yerini asla terk etmezdi. Batum'un yerlilerinin tamamı, bu gibi durumlarda denize yardım için sadece Mamed Bediya, oğlu Mecit, cankurtaran Nikolay Kritinin, Yango Gramatikopulo ve bir de Sandro Tketsişvili'nin girebildiğini söylerler.

Bu tip olaylara şahit olanlar durumu istasyon kayıtlarına yazardı. Ancak Mamed, rusça yazmayı bilmediğinden "7 şiddetindeki bir fırtınada kurtarılmıştır" gibi tutması gereken kayıtları her zaman başkalarına yazdırırdı.

Sadece denizin türlü kaprislerini bilen iyi bir yüzücü bu havalarda denize girebilirdi. Hatta profesyonel yüzücü olmalarına rağmen deniz dalgalarının karakterini iyi bilmeyen kişiler bile, daha iki kulaç atamadan deniz

tarafından kıyıya atılırdı. Bu yüzden dalgaların yönünü ve vuruşlarını çok iyi bilmek gerekmekteydi.

Mamed Bediya ve oğlu Rufik, Batum'daki tekne limanında denizciler arasında (1930)

Bir başka zorluk daha vardı ki, böylesi havalarda cankurtaran simidini dalgaları aşırıp ileri atmak da pek mümkün değildi. Akılda tutması gereken bir diğer şey de, boğulmakta olan kişinin yeri idi. Fırtınalı havalarda dalgalar dolayısıyla yer belirleme oldukça zorlaşır ve bu durumda cankurtarma iki kat daha güçleşirdi. Fırtınalı günlerde, boğulmakta olan kişiyi bulup yanına gitmekle de iş bitmemekteydi. Önemli olan, hatta en zor olanı, onu sağ sağlam kıyıya ulaştırabilmektir.

Mamed böyle durumlarda kıyıya doğru yüzerken mutlaka en güçsüz dalgayı seçer ve onun arkasına düşerek kıyıya çıkmaya uğraşır. Böylesi durumlarda saniyeler bile çok önemliydi. Bu yüzden kıyıya yanaştığında iyice nefes alarak suyun dibinde yan yatar, dalga çekildikten sonra ayağa kalkıp hızla kıyıya çıkardı. Aksi halde dalgalar insanı ya tekrar gerilere çeker, ya da kıyıya sert bir şekilde çarparak yaralanmasına neden olurdu. Mamed fırtınalı havalarda çoğu zaman kurtardığı kişiyle kıyıya gelme yerine açığa doğru yüzüp oradan dalgakıranların bulunduğu bölgeye ulaşır ve denizin sakin olduğu bir noktadan güvenli bir şekilde kıyıya çıkmaya çalışır. Bu, elbette çok daha zahmetli bir yoldu, ancak kurtardığı kişinin kıyıya sağ sağlam çıkarılabilmesinin yollarından biri de buydu.

1890'lı yılların başında bazı zengin kişiler kendi aralarında Mamed Bediya'nın Batum'dan Poti'ye kadar yüzüp yüzemeyeceğine dair iddiaya girdiler. Batum Poti arası kuş uçuşu 56 kilometre idi. Mamed eğer bu mesafeyi yüzebilirse 200 ruble ödül alacaktı. Yanında

güvenlik ve ihtiyaçları için bir teknenin de ona eşlik edeceği sözü verilmişti. Mamed Bediya dışında bir kaç yüzücü daha bu maratona katılıp ödüle ortak olmak istediler. Sonunda belirlenen saatte herkes startın verileceği noktada toplandı.

Mamed Bediya, vücuduna kuzu yağı sürmüş bir şekilde, artık güneşten rengi solmuş olan kırmızı beresi başında ve birkaç gün de dinlenmiş olarak başlangıç noktasına geldi. Yoğun kalabalığın arasında yerli yabancı ünlü kişiler, gazeteciler, denizciler, yüzücüler ve fotoğrafçılar da heyecanla yerlerini almışlardı. Maraton iyi bir havada ve hafif bir güney batı esintisiyle başladı. Ancak deniz fenerinden biraz uzaklaştıktan sonra birden bire sert bir kuzey rüzgarı esmeye başladı. Artık yüzücüler kadar takipteki tekneler de güçlükle ilerlemekteydi. Yüzücüler teker teker kendilerini refakatçi teknelere atarak yarıştan koptular. Hatta Mamed'e eşlik eden tekne bile daha fazla dayanamayıp kıyıya yöneldi. Mamed ise, yarışı bırakması için yapılan çağrılarını reddederek başladığı işi sonuna kadar götürmeye kararlı olduğunu ortaya koydu. Her ne kadar kararlı görünse de sıradaki bir kaç limanda daha Mamed belki kıyıya çıkar diye beklendiyse de o yoluna devam etti. En çok zorlandığı durum kendisini izleyen

teknedeki meyve, kahve ve su gibi ihtiyaçlarından mahrum kalmış olmasıydı. Tekneden ayrı kaldığı süre içerisinde burnuna dayanılmaz kahve ve meyve kokuları geliyor, halisülasyonlar görüyordu. Yüzücü, hayli uzakta bile olsa gördüğü kara parçasına içgüdüsel olarak yaklaşmak isterdi, şimdi görünen kıyılar da onu kendilerine çekmekteydi, ama Mamed bu şekilde yolunun daha da uzayacağını düşündüğünden kıyıya hiç bakmadan açıktan yüzmeye devam etmekteydi. Yol boyunca artık kendisine sadece yunus balıkları eşlik ediyordu. Mamed'in kolları yorulmuş, ayaklarını ise neredeyse hissetmemeye başlamıştı, ama o, durmaksızın yüzmek zorundaydı. Bu yüzden farklı yüzme teknikleri ile vücudunu dinlendirme yolunu seçti. Bazen sırtüstü, bazen kurbağalama, bazende normal, bütün yüzme şekillerini denemekteydi.

Sabahın erken saatlerinde başlayan yüzme, gün boyu dalgalı denizde devam etmekteydi. Hava artık kararmıştı ki Poti limanının feneri gözüksü. Yüzerek kıyıya yöneldiğinde sahilde büyük bir ateşin yanmakta olduğunu farkettil ve oraya doğru kulaç atmaya başladı. Bir süre sonra ayakları kuma değmiş en sonunda da bitkin bir şekilde kendisini kumsala atmıştı. Mamed, şiddetli bir üşüme hissetmekte ve zor nefes alıp

vermekteydi. Bir süre sonra biraz toparlanıp ateşin yandığı yere doğru yöneldi. Bu arada ateşin başındaki kişilerin Rus askerleri olduklarını da görmüştü. Askerler yaktığı ateşin üzerindeki tencerede balık çorbası kaynamaktaydı. Kokuyu duyan Mamed bu kez de korkunç bir açlık hissi ile kıvranmaya başlamıştı. Ateşin başındakiler dalgaların sesinden ve gece karanlığından dolayı henüz Mamed'i farkenmemişlerdi. Yanlarına yaklaştığında doğulu tarzında kendilerini selamladı. Kendisine en yakın asker ise daha selamını bile almadan sert bir şekilde "Nereden geliyorsun?" diye bir soru yöneltti. Mamed fazla detaya girmeden sadece "Batum" diyebildi. Aynı asker tekrar "Teknen nerede peki?" diye sordu. "Teknem yok!" cevabıyla askerlerin tamamı şaşkınlıkla kendisine bakarak ayağa kalkıvermişlerdi. "Teknen battı mı? Balıkçı mısın? Kaçak mısın?" diye soru yağmuruna tutulmuştu Mamed. Askerlerin tedirginliğini görünce "Batumdan buraya yüzerek geldim" dedi. Bunun üzerine askerler hemen ateşin başına oturtup üzerini bir battaniye ile örttüler ve balık çorbasından ikram ettiler. Denizci zannettiği askeler, aslında Poti piyade taburunun askerleriymiş. Askerler daha sonra komutanlarına haber verdiler. Komutan, Mamed'den olayın ayrıntılarını öğrendikten sonra onun nasıl bir sporcu olduğunu anladı

ve geliş saati ile yerini belirleyen bir tutanak tuttuktan sonra bir örneğini de mühürleyerek kendisine verdi. Ancak askerlerin hiç biri Mamed Bediya'nın o gün bir dünya rekoru kırdığının fakında bile değildi.

Mamed Bediya 32 deniz mili, yani tam 56 km. yzmşt. Askerler kendi aralarında topladıkları  rubleyi ve askeri kıyafetlerini Mamed'e vererek Batum'a yolcu ettiler. Kırmızı bereli ve asker kıyafetli bu kişi, bu kez de yayan olarak Batum yolundaydı. Poti civarındaki bataklıklardan kurtulmak için denizi göremeyecek kadar ierilerden yürümekteydi...

Mamed Bediya bir süre sonra balıki arkadaşlarıyla birlikte tekrar Poti'ye geldi. Bir elinde askerlerin kendisine verdikleri elbiseler, diğer elinde ise askerlere getirdiği hediyeler vardı. Bu hediyelerden de anlaşıldığı üzere Batum'a döndüğünde tutanağı göstermiş ve dln de almıştı. Getirdiği hediyeler arasında askerlerin muzdarip olduğu sıtma ilaçları da bulunmaktaydı. Aslında geri getirdiği elbiseler kendisine hediye edilmişti, ancak o doğru dürüst rusça bilmediğinden anlamamış ve iade etmek için beraberinde getirmişti. Askerler hediye ettikleri elbiseleri kendisinden almadılar.

Ne yazık ki Mamed'in kırdığı rekor Batum'dan öteye geçemedi. Aslında yüzme sporu tarihine geçmesi gereken bu olay kimse tarafından bilinmemekteydi.

Bir kaç yıl sonra fransızca öğretmeni Leonid Romançenko Hazar denizinde 48 km yüzdü. Romançenko da aynı Mamed Bediya gibi hiç bir doktor kontrolü olmadan ve yardım almadan yüzmüştü. Romançenko sadece Aşkaabad'dan bir kutlama telgrafı aldı ve arkadaşları kendisine ödül olarak bir bira ismarladılar. Bu na rağmen yine de spor dünyasında bir isime sahip olmuştu. Hatta Mamed Bediya da bile Romançenko'nun bir fotoğrafı bulunmaktaydı.

Bu gün Batum'da yaşlıların dışında kaç kişi Mamed Bediya'nın bu yüzme maratonunu hatırlıyor ki?... O, Batum-Poti yüzme maratonunu Mamed'e hatırlatan tek şey askerlerin kendisine hediye ettikleri kıyafetlerdi.

Mamed Bediya, eşi ve yeğenleriyle birlikte. 1930'lu yıllar

7

OSVOD yönetmeliğinde Őunlar yazmaktaydı. “Bu işte; yani cankurtarma iÇinde sağlam ve g¼çlü bir yapıya sahip olmak, gücünün son damlasına kadar mücadele etmek ve kendine güvenmek gerekmektedir”. Ömrünün yarısından fazlasını cankurtaranlık mesleğine adayan Mamed Bediya için yönetmeliğin en önemli ve vazgeçilmez maddesi iŐta buydu. Mamed yaŐamı

boyunca bu kurala harfiyyen uyduğu gibi, iŖe yeni baŖlayanlara da oğrettiği ilk kural buydu.

Mamed Bediya (soldan 1.oturan) Kremlin'de M.İ.Kalinin ile birlikte 14 haziran 1940

Mamed'in en bđyđk oğlu 80 yaŖındaki Mecit Bediya, 20 yıl Primorski istasyonunda alıŖtı. Bir gđn çok derine daldığında duyma yeteneğini kaybedince iŖini bırakmak

zorunda kaldı. Mecit’de çalıştığı süre içerisinde 600 kişinin hayatını kurtarma başarısını göstermişti. Rusya imparatorluğu topluluğunda Mamed Bediya’nın kurtardığı canlar pek önemsenmediği gibi, yüzme, dalma ve diğer alanlardaki başarıları da görmezden gelindi. Bir zamanlar eski Batum’da kendisine “sayın” diye hitap edilen bir adam, cankurtaranlıkla ilgili bir altın madalyayı göğsüne takarak dolaşmaktaydı. Kimdi bu adam? Tekne ya da gemi sahibi biriydi galiba... Herhalde İmparatorluk kurumlarına yüklü bir bağış yapmış olacak ki bu madalyaya sahip olmuştu. Bu adam, kimbilir belki de sudan ödü kopan ve hatta yüzme bilmeyen biri bile olabilirdi!... Mamed Bediya ise bunca insanın canını kurtarmasına rağmen henüz böyle bir madalyaya sahip değildi. Petesburg’a Mamed’in başarıları ile ilgili gönderilen dökümanlar her ne hikmetse yerine ulaşmıyor, yolda bir yerlerde kaybolup gidiyordu. SSCB döneminde ise madalya konusu ciddiye alınmaya başlayınca, bağış ve torpille madalya sahibi olma devri kapanmıştı. 1926 yılında SSCB Su Cankurtaranları Birliği Merkez Komitesi, kendi yaşamını riske atarak büyük bir özveri, cesaret ve mertlikle insanların yaşamlarını kurtaran Mamed Bediya’nın altın madalya ile ödüllendirilmesini uygun buldu.

Bu kurumun verdiği ilk altın madalya idi.

Daha sonra ise, 1927 yılında Transkafkasya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Transkafkasya sovyet emekçileri, çiftçileri, Kızılordu ve denizci milletvekilleri Merkez Yürütme Komitesi, Mamed Bediya'ya Sosyalist Cumhuriyet için verdiği barışçı emeklerinden dolayı Transkafkasya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin "seçkin emekçisi" madalyasını layık gördü.

Mamed Bediya Moskova'dan gelen misafirleri Nadejda Gelazanova-Varnava ve ailesiyle birlikte Ogonok dergisi 42.sayı 1949

Ben, Mamed Bediya ile 1939 yılında 87 yaşındayken tanıştım. O yaşta olmasına rağmen son derece dinç ve sağlıklı bir yapısı vardı. Bu kadar yaşlı olmasına rağmen kulakları gayet iyi duymaktaydı ve gözleri ise son derece keskindi. Elbette kolları da son derece güçlüydü. Üzerinde denizcilerin giydiği bir kıyafet, başında ise o hiç çıkarmadığı kırmızı beresi vardı. Oldukça yaşlı olmasına rağmen hala dimdik yürümekteydi. Sabahları Mamed Bediya ile sohbet etmek için limandaki kahveye giderdim. Orada kendisiyle buluştuktan sonra sahile doğru yürüyüşe çıkardık.

Mamed, şehir içinden yürüyerek geçmeyi çok severdi. Herkes kendisini tanıdığından insanlarla selamlaşarak, konuşup hal hatır sorarak ilerlemesi oldukça zaman alırdı. Bazen insanlar etrafını sarar saatlerce bırakmazlardı. Bu manzara bile insanların çoğunun ya kendi, ya da yakınlarından birisinin yaşamlarını Mamed Bediya'ya borçlu olduklarını ortaya koymaktaydı. Mamed Bediya, Primorski Bulvarına çıktığında yavaşça ilerler sonra bulvarın çakıllı bölümüne geçip bir süre yürüdükten sonra en sondaki banklardan birine oturarak uzun uzun dinlenirdi.

Enver ve Rufik Bediya 1941

Mamed Bediya'nın torunu Kemran 1986

İkinci dünya savaşına az kala 14 haziran 1940 tarihinde Mihail Kalinin Mamed Bediya'yı Kremlin'e davet etti. Mamed, ilk kez gittiği Moskova'dan döndükten sonra kendisiyle bir kez daha görüştüm. Onunla eski günleri tekrar yadettik. Ama Mamed eskisi gibi yine ketumdu ve kendisini övmekten kaçındığı için bir çok ilginç hikaye ne yazık ki yine sadece kendisinde kalmaktaydı.

Arada bir cankurtaran istasyonuna uğrayıp kendince çalışmalarını denetlerdi. Herşeyin yerli yerinde olduğunu görünce de gönül rahatlığı içinde denize girip yüzerdi. İkinci dünya savaşından önce yaz kış hiç aksatmadan her gün denize girermiş Mamed. Sağlığını da buna borçlu olduğunu söylemekteydi.

Mamed Bediya son dönemlerde bile, 100 yaşında olmasına rağmen dimdik yürür ve kahvehaneye uğramayı da asla ihmal etmezdi. Ancak denize girme konusunda aynı sürekliliği göstermedi. Arada bir suya girer, daha çok deniz yakınlarında durarak dalgalardan yüzüne sıçrayan su zerrecikleriyle yetinir ve bundan büyük mutluluk duyardı. Ölümüne yakın yıllarda ise artık denize uğramaz oldu, üzerindeki denizci kıyafetlerini hatta kırmızı beresini bile çıkarmıştı. Evinden çıkıp denize

doğru dikilir, denizi görememesine rağmen belki de onu hayal ederek bir süre öylece beklerdi. Fırtına olmadığı zamanlarda bile kulak kesilerek denizin sesini duymaya çalışırdı. Kim bilir belki de denizin sesi onun anılarını tekrar canlandırıyor ve kalbinin tıpkı gençlik günlerindeki gibi heyecanla atmasını sağlıyordu.

**“Batumski Raboı” gazetesini
No:117-119 (14,16,17 haziran 1962)**

Oğlu Enver'in anılarından Mamed Bediya

"Babamın kurtardığı kişiler arasında İnan şahı'nın kızı da bulunmaktaydı. şahın kızı, o dđnemde İnan'ın Batum konsolosu olan amcasının yanına misafirliğe gelmiş ve akşam üstü bir grup kız arkadaşıyla birlikte korumaları eşliğinde sahile inmişti. Babam grubu gđrünce her zamanki titizliği ile gđrevi bitmiş olmasına rağmen yerinde kalmayı tercih etti. Bir süre sonra doğu geleneklerine gđre korumalar yanlarından uzaklaşınca, kızlar da tek başlarına denize girdiler. Ancak bir kaç dakika sonra denizden bir çığlık duyuldu. Babam zaten kızları dikkatle izlediğinden saniyeler içerisinde boğulmakta olan kızın yanında oldu. Kızcağız oldukça su yuttuğundan batmaya başlamıştı. Ama babam, kızı kıyıya çıkarıp boğulmaktan kurtardı. Daha sonra da bu kızın kim olduğu ortaya ıktı.

Bir kaç gün sonra Batum valisi babamı vilayete davet etti. Babam valiliğe gittiğinde ise valinin yanında İnan Konsolosu ve kentin tüm üst düzey bürokratları kendisini beklemekteydiler. Konsolos, İnan şahı adına prensesin hayatını kurtardığı için babama teşekkür etti ve tam bir

çuval altınla ödüllendirdi. Ben o çuvalın ne kadar olduğunu bilemiyorum ama babam paranın yarısını kentin içme suyu şebekesinin rehabilitasyonu için valiliğe bağışladı, ardından konu komşu ve akrabalarla, ihtiyacı olan herkese hiç bir ayırım yapmadan altınları dağıttı.

5 mart 1986 yılında Batum'da
Timur Açugba tarafından kayıt altına alındı

Kitabın orijinal adı: Legendarniy Plovets – Spasatel Mamed Bediya
Derleyen: Timur Augba
Rusça’dan eviri: Mramza & Oktay Chkotua
Kapak tasarımı: R.T.Gabliya
Orijinal baskı: Sohum Devlet Basımevi 2012.

Kitabın basım masrafları Bediya Göltekin Erman
tarafından karşılanmıştır.